

د افغانستان نړيوالو دوستانو او د بنځو، سولې او امنيت ملاتړو ته سرخلاصی ليک

په افغانستان کې د عادلانه او تلپاتې سولې لپاره غوره فرصت رامنځته کيدل

ستاسو د ولسونو سرتيرو په افغانستان کې خپل ځانونه له لاسه ورکړل او د سولې لپاره يې ډير شمير سرچينې ځانگړې کړې دي چې د بشري حقوقو په اساسي اصولو کې رېښه لري، په ځانگړې توگه د بنځو او نجونو لپاره د يو باعزت او پرمختللي ژوند حق درلودل. دغه شان، کلونه کلونه تاسو له افغان ميرمنو ملاتړ کړی دی او مالي او سياسي سرچينې مو د سولې، امنيت او بنځو د اجندا د پلټنې لپاره ځانگړې کړې دي. د سولې خبرې اترې بايد دوام ومومي ځکه چې د دغو شل کلنو ژمنو د پلټنې لپاره ارزښتناکه او مهم ټکی دی. موږ له تاسو دا غواړو چې په خپلو خبرو ولاړ واوسئ.

د سولې په مذاکراتو کې د بنځو گډون په دې پروسه اغيز پرېباسي، او د سولې روان بهير ته مشروعيت او شونتيا يې ډيروي. تاسو ښه پوهیږئ، چې د سولې هغه بهير چې ټول شموله نه وي، د بيرته ماتيدو شونتيا يې شته او پر عامو وگړيو بيرته د تاوتریخوالي د راکړيدو امکان ډيروي او افغانستان جگړې او تاوتریخوالي ته د بياځلي تگ او ترهگرو ته په يو ارام ځای باندې د بدلیدو امکان يې ډيریږي. ددې کار نښې همدا اوس د کتو وړ دي.

د افغانستان خلکو خپله ويره هر ځل په ډاگه کړې ده او د عادلانه سولې غوښتونکي دي، او افغان دولت، طالبانو، د ملگرو ملتونو ځانگړي استازي او نړيوالې ټولني ته يې د خواله رسنيو د شبکو له کمپاينونو او ورليرل شويو ليکونو په شمول له گڼو لارو د سوله خوښوونکو ميرمنو او مدني ټولني د اغيزمن گډون د تضمين په شمول، د مسوولانه اقدام غوښتنه کړې ده. په وروستيو کې، د سولې ملي ناسته چې د (ټولشموله سولې لپاره د افغانستان ميکانيزم) بنسټ له لوري ترتيب شوی وه، د ټول شموله، اوربند، باثباته حکومتولۍ او نړيوالې ټولني د تلپاتې گډون غوښتونکي شول. موږ د خپل غږ اوچتولو له لاري يو ځل بيا ټينگار کوو چې که څه هم طالبان د افغانستان يو واقعيت دی، اما ددې هيواد ټول واقعيت او يا نيمه واقعيت اصلا نه دي.

په افغانستان کې گڼ شمير ټولنيزې، مذهبي او قومي ډلې شته چې په ولسواکۍ، ټول شموله او بشري حقوقو باندې باور لري. د هغوی د ژوند مسله کومه فرعي خبره نه ده. د هغوی اندېښنې او گډون هم کوم حاشيوي پېښه نه ده، او د هغوی راتلونکې کومه گوښې او حاشيوي موضوع هم نه ده. هغوی (افغانستان) دی. ټوليز شموليت او د جنسيتي توازن په اړه حساسيت بايد په راتلونکو خبرو اترو پر اصولو او اجندا کې ورشامل کړای شي.

له همدې کبله، مونږ د افغانستان له نړيوالو دوستانو، ترکيه قطر، امريکا، ناروې، کاناډا، بریتانيا، ايران، پاکستان او د سيمې له نورو هيوادونو، ملگرو ملتونو او اروپايي ټولني او د افغانستان د سولې پروسې د نورو همغږه کونکو څخه هيله لرو چې د دغې پروسې د گډون په وخت کې لاندې جدي اقدامات تر کار لاندې ونيول سي چې د سوله جوړوونکو بنځو پوره مشارکت د سولې په پروسه کې تضمين کړی.

الف) له رسمي پلاوي، د افغانستان له نړيوالو دوستانو او د کنفرانس له تدوير کونکو څخه هيله کيږي چې:

1. د يو خپلواک درېمگړي اړخ په توگه د سوله جوړوونکو بنځو يو پلاوی ومني. دا سوله جوړوونکي ميرمني کولی شو د هغو ميرمنو له منځه چې د کنفرانس په حاشيوي پېښو کې حضور لري، غوره کړي. دا ميرمني د سولې اصلي کرکټرونه دي چې ځانونه يې د خپل هيواد له امله له گواښ سره مخ کړي دي. د هغوی پوهه او نظريات د سولې د روان بهير د ملاتړ لامل کيږي. ✓ که شته اړخونه د بنځو د خپلواک پلاوي له شتون سره مخالفت لري، ټينگار وکړئ چې سوله جوړوونکي ميرمني په دغو خبرو اترو او اړوندو ناستو کې د رسمي څارونکو په توگه شتون ولري.
 - ✓ دا ادعاوې چې ميرمني (له حد زيات ځانگړې) يا (تر حد زياتي عوام فکره) يا بي واکه او يا (اخلالوونکي) دي، د گډونوالو سړيو د مسلکي پوهې په اړه د يوې ټولپوښتنې له لاري چلېنګ کړئ، او ټولو اړخونو ته يادونه وکړئ چې سوله جوړوونکي ميرمني که څه هم وسله نه لري، خو د خپلې ټولني د پراختيا لپاره کوښښ کوي.
2. له افغان دولت و غواړئ چې په خپل مذاکراتي پلاوي کې د بنځو شمير زيات کړئ، په ځانگړې توگه د پارلمان هغه بنځينه وکيلاني چې د بنځو او بشر د حقوقو او خپلو رایو ورکوونکو د استازولۍ په برخه کې پراخه تجربې لري. ✓ دا وړانديز کړئ چې د بنځو د استازولۍ په پلاوي کې د بنځو شمير د زياتوالي لگښتونه هم تمبولی.
 3. د جانبي کنفرانس د رامنځته کيدو او د اصلي خبرواترو ترمنځ يو منسجم پيوند رامنځته کړی، ددې لپاره چې: ✓ د مذاکراتو د بيلابيلو خواوو لپاره په اجندا کې يو ساعته غونډه ترلاس لاندې ونيسئ تر څو له سولهجوړوونکو ميرمنو او مدني ټولني (او په مجازي توگه له گڼو ولاياتو څخه) سره وگوري، تر څو هغوی هم وکولی شي خپلې اوردمهاله حل لارې چې د سولې لپاره ارزښتناکه دي، د سره شريکي کړي، له دې ډلې، امنيتي اندېښنې، حکومتولۍ، د قدرت/واک دگډون لپاره اقدامات، اساسي قانون او د قربانيانو او ژوندي پاتې شويو خلکو په برخو کې.

- ✓ ډاډ تر لاسه کړی چې د جاني پېښو د گډونوالو د يوې فرعي ډلې له گډون څخه په اصلي مذاکراتو کې استقبال کېږي.
4. له دواړو لوريو وغواړئ چې په چټکه او ښکاره توگه د افغانستان په خلکو له دې ډلې پر نظاميانو، ښځو، نجونو، لږمکيو او د ملکي بنسټونو د تخریب (لکه ښوونځي، کلينکونه، رسنۍ او نورو) پر وړاندې تاوتریخوالي وغندي.
5. له دواړو لوريو وغواړئ چې په ښکاره د افغان ټولنيزو فعالانو له دې ډلې سوله جوړونکي ميرمنې، د بشر د حقوقو مدافعان، رسنۍ او هغه کسان چې په خبرو اترو کې گډون کوي امنيت او ساتنه يې تضمین کړي.

(ب) په خپلو ديپلوماتيکو پلاوو کې د جنسيتي برابري اړوند ټول شموله او د گټه اخستلو تخصص په هکله ډاډ تر لاسه کړئ:

1. په ديپلوماتيکو ټيمونو کې د ميرمنو له پراخه حضور (لږ تر لږه ۴۰ سلنه) او د جنسيتي برابري له کارپوهانو څخه ډاډ تر لاسه کړئ، له دې ډلې د هغو ميرمنو گډون چې د نړيوالې ټولني د درېيمگرو شبکې غړيتوب ولري او په پښتو او دري ژبو باندې هم مسلطې وي.
2. د مذاکراتو د آجندا وړ [مسايلو](#) په اړه، خپلو ټيمونو ته جنسيت محوره تشریحي راپورونه او نور اړونده توکي کوم چې د اسلام او د افغاني دود د نورو اړخونو سره په مطابقت کې دي، د مساواتو، تنوع او د سولې د اصولو د ښودلو لپاره نورې وسيلې چمتو کړئ.
3. که په مذاکراتو کې سوله جوړونکو افغان ميرمنو ته گډون ورکړل شوی نوي، هغوی ته بلنه ورکړئ چې د ستاسو د استازو د پلاوو په چوکاټ کې گډون وکړي.
4. د سوله جوړونکو ميرمنو د سفر او هستوگني مصارفو ته غاړه کېږدئ او په وخت سره د مذاکراتو ځای ته د هغوی د ورتگ او ويزو لاسرسی تامین کړئ.
5. د مذاکراتو په اړه د معلوماتو تر لاسه کولو او تبادلې لپاره، سوله جوړونکو ميرمنو او مدني ټولني لپاره په ورځني توگه تشریحي ناستي چمتو کړئ.
6. له ملگرو ملتونو څخه وغواړئ چې د جنسيتي برابري سلاکاران او د استازولۍ د پلاوو څخه د ملاتړ د شموليت اصول چمتو کړي او دغه شان جنسيت محوره معلومات¹ او راپورونه وړاندې کړي څو د پلاوي غړي د بشري تصاميمو له اغيزو څخه خبر وي او پر ښځو، سړيو، هلکانو او نجونو باندې د نامطلوبه بدو اثراتو څخه ځان وساتي.
7. که چيرته دا بهير/د کنفرانس پايلې د يو شمير ډلو د حذف لامل او يا د کنفرانس پریکړې او موافقې د ښځو د حقوقو د ساتنې لپاره شته تضمینونه له منځه وړي، يا تاوتریخوالي، فساد، تبعیض او يا محرومیت رامنځته کوي، تاييد او يا يې زیاتوي، د هغو له ملاتړ او مالي تامین څخه ډډه وکړئ.

د مدني ټولني د عمل نړيواله شبکه (ICAN)، د امريکا متحده ايالات

د افغان ښځو د مهارتونو د پراختيا مرکز (AWSDC) - افغانستان

افغان ميرمنو شبکه (AWN) - افغانستان

د برابري لپاره د افغان ميرمنو شبکه (AWOE) - افغانستان

له جگړې څخه د اغيزمنو ميرمنو شبکه، (AWAW) - سريلانکا

ارمان شهر بنسټ - افغانستان

د مينا لیسټ، د امريکا متحده ايالات

د سولې لپاره د ښځو د مطالعاتو بنسټ (WPSO) - افغانستان

د افغانستان د ښځو او ماشومانو لپاره څيرنيز بنسټ (WCLRF) - افغانستان

ښځې د افغانستان د سولې او مشارکت لپاره (WPP)

¹ لکه د اور وژني، حکومت کولو، خبرو اترو، انتقالي عدالت او امنيت

Nandini Tanya Lallmon, Global Peace Chain
Rani Djibo, Alliance pour la Paix et la Sécurité
(APAISE-NIGER)
Nahid Azad, Federation of Medical Women of
Canada
Susan Bazilli, International Women's Rights Project
Hani, Algerian Cultural White Snow Association of
Tizi Ouzou
Zander Willoughby, +Peace
Shirley Graham, Gender Equality Initiative in
International Affairs, Elliott School of International
Affairs, George Washington University
Rachel Yakobashvili, George Washington University
Nicoline Nwenushi Wazeh, Pathways for Women's
Empowerment and Development (PaWED)
Nick Zuroski, D.C. Student Consortium on Women,
Peace and Security
Bebhinn
Noelle Cohn, D.C. Student Consortium on Women,
Peace and Security
Baroness (Fiona) Hodgson, House of Lords, London,
UK.
Alliance for Peacebuilding
Megan Corrado, Clearinghouse on Women's Issues
Faeza Mousavi, Nebesht Media
Aziz Hakimi, Nebesht Media
Margaret Taylor, Rural Women Empowerment
Network
Andrea Tapia, Independent Consultant
Amel Grami, WASL
Najla Ayoubi, Every Woman Treaty / Women
Regional Network
Mary Akrami, Afghan Women's Network
Muna Luqman, Food4Humanity
Nillab Pazhwak, Afghan American Women
Association
Rahela, Rahela Trust (formerly Farkhunda Trust) for
Afghan women's education
Zarrina Alimshoeva, Women's Alliance for Security
Leadership (WASL)
Parween Pazhwak, AWO (Afghan Women's Org
based in Toronto, Canada), AWN (Afghan Women's
Network based in Kabul, Afghanistan)
Esther Njomo O, Reach Out Cameroon
Lauryn Oates, Canadian Women for Women in
Afghanistan

Hannah Hadikin, Kootenay Region United Nations
Association Canada
Clotilda Andienza, Center for Advocacy in Gender
Equality and Action for Development-CAGEAD
Caryn Dasah, Hope Advocates Africa
Halima Mohamed, Coast Education Centre (COEC)
Shukria Dellawar, Afghanistan Peace Campaign
Kawther Alkholy
Farishta Qadirian, York University
Bénédicte Santoire, University of Ottawa
Ahlam Almilaji, Zenobia
Barbara Hart, Mediator
Kerry Jane Wilson, Zardozi - Markets for Afghan
Artisans
Robinah Rubimbwa, Coalition for Action on 1325
Maliha Hamidi, Carleton University
Mary Groh
Hilary Clauson, The Equality Fund
Khedija Arfaoui, Ph.D., Dali & Senda Association for
Peace (DSAP)
Sarah-Derval Ephosi Lifanda, Hope Of Africa
(HOFA)
Lilian Ngige, Advocacy for Women in Peace and
Security Africa
Hafida Benchehida, Mediterranean Women
Mediators' Network, Women's Alliance for Security
Leadership
Jason Calder, Saferworld
Dr. Nahid Azad, University of Ottawa
Charlotte Akin, Canadian Federation of University
Women
Marie-Joelle Zahar, University of Montreal
Homa Hoodfar, Women Living Under Muslim Laws
Heather Dinwiddie